



Clemens Höges
© Der Spiegel

Hosni Kaliya estira amb la boca una cigarreta del paquet. Quan es va ruixar amb benzina i es va calar foc a si mateix, les flames se li van menjar la mà dreta. Ara només hi té un manyoc sense dits. I a l'esquerra li queden quatre dits, però semblen urpes, cremats, rígids i encorbats. Les ungles se li dobleguen. A les mans, hi duu un guants negres de

El fantasma de la revolució

La Primavera Àrab va començar fa cinc anys quan dos homes es van calar foc. Un d'ells va sobreviure. I afirma que avui s'estimaria més ser mort.



PRIMAVERA ÀRAB. Aixecament que va esclatar a Tunísia cinc anys enrere i que amb el temps va acabar sent una tragèdia. Baix, Hosni Kaliya, es va calar foc a si mateix. “Tot va ser un error. Jo no sabia que passaria. Ja no hi crec, en la revolució”.



ment els pulmons i la tràquea. Però ell fuma igualment, com si volgués destruir el que ha quedat del seu ésser: aquesta persona que fa por a les criatures. Aquest presoner de si mateix. “Tant de bo em pogués morir”, diu Hosni Kaliya.

Tot crema, a dintre i a fora. Tot fa mal, el cos i l'ànima, perquè ell es dona les culpes a si mateix: de la ruïna de la seva família, de la mort del seu germà i de diversos amics i sí, també una mica, de la Primavera Àrab, d'aquell aixecament que va esclatar a Tunísia cinc anys enrere i que amb el temps va acabar sent una tragèdia. Hi va haver dos homes que la van desencadenar. D'un d'ells, el món se'n recorda: era el venedor de fruita Mohamed Bouazizi. L'altre era Hosni Kaliya.

Els estats de la desesperació es van convertir en un tornado polític que va arrasar la costa mediterrània de l'Àfrica i amunt fins a la frontera turca. Van caure dictadors, van arribar al poder nous governants i es van estendre els islamistes i els terroristes. Es van descompondre Estats, van morir centenars de milers de persones i encara en van morir en guerres civils a Síria, Líbia i al Iemen. Els estralls de la tempesta també han

colpit Europa, amb l'arribada massiva de refugiats i a través d'atacs terroristes a París i Istanbul.

I per a què? Hosni Kaliya diu: “Tot va ser un error. Jo no sabia què passaria. Ja no hi crec, en la revolució”.

Per entendre com es va arribar a tot allò i per què encara no se'n veu la fi, és útil tornar a un dels dos punts d'inici d'aquella tempesta: a la ciutat natal de Hosni Kaliya, Kasserine, a ben bé tres hores de cotxe al sud-oest de Tunis i de sensació encara molt més lluny, a l'àrid altiplà de Tunísia, com en un altre planeta. Situat als peus del Djebel Chambi, la muntanya més alta de Tunísia, als congostos del qual avui s'amaguen terroristes, els quals de tant en tant l'exèrcit ataca amb artilleria i helicòpters. Des de sempre que els diners s'han guanyat a la costa, és cap allà que flueixen les inversions. El rerepaís a l'entorn de Kasserine el dictador Zine al-Abidine ben Ali va deixar que s'empobris.

En aquesta Kasserine, en una casa d'un sòrdid carreró, hi ha assegut Hosni Kaliya, i als seus peus la seva mare, Zhina. Ella és molt baixa i massa dèbil per cuidar un home pesant de 42 anys que no es pot vestir sol. La mare intenta en-

llana amb les puntes retallades perquè no es balancegin en el buit. Una gorra de punt protegeix el cap de Kaliya, pelat per les cremades, i les seves orelles estranyament petites. Però la cara, desfigurada, obra dels metges a partir de pell vella i nova, com l'hauria d'amagar?

Hosni Kaliya només pot conciliar el son amb medicaments. Si el cap li cau cap enrere, la pell del coll el podria estrangular perquè li estreny massa la laringe. També no hauria de fumar, ja que les flames i el fum li van afectar greu-

KASSERINE. Ciutat natal de Hosni Kaliya, a ben bé tres hores en cotxe al sud-oest de Tunis. Aquest lloc es considera ara un niu de gihadistes, una zona perillosa. A la dreta, la seva mare, Zhina.



→ cendre un radiador elèctric vell. Perquè, quan fa fred, a Kaliya se li enrigideixen les articulacions i li fan mal les mans. Però el cap el té clar quan explica com van començar les coses ja fa cinc anys.

Els últims dies del 2010 la regió de Kasserine estava en ebullició. El 17 de desembre, no gaire lluny d'allà, a Sidi Bouzid, el venedor de fruita Bouazizi s'havia cremat viu perquè les autoritats li havien fet la vida impossible. Aleshores, la gent va sortir al carrer, protestaven contra l'arbitrarietat de l'Estat i poc després contra el dictador i la fam malgastadora del seu clan, contra l'enorme atur juvenil i l'ascens dels preus del pa i les verdures. Demanaven llibertat i una mica de dignitat.

Hosni Kaliya, que en aquell moment treballava al lloc d'estiueig de Susa com a porter d'un local, es va agafar un parell de dies de festa i, com sempre, va viatjar a casa per veure la família i els amics de Kasserine. A la costa es guanyava bé la vida, i li agradava mostrar-ho. Deia als seus amics que havien de progressar: anar-se'n de Kasserine, on el temps no avançava, on la vida no tenia cap direcció.

I parlava, com molta gent aquells dies, del fet que calia fer caure el règim. Però Kaliya no era cap revolucionari, no

tenia cap pensament, cap idea, ni tan sols un pla. Només l'odi a un Govern per al qual les persones com ell no existien.

El 3 de gener la policia el va parar a la ciutat. Control de passaports. "Jo tenia diners, feia patxoca", diu Kaliya. Potser van ser les botes cares, potser els passos llargs, els passos d'un porter, d'un boxejador, que van molestar els policies. Segurament va ser aquell anell tan gros que li havia regalat un francès a Susa. Un anell amb una gran creu al damunt. Un dels policies va veure l'anell i li va dir: "Tu, saps per què som aquí? Per fotre païos com tu".

I a continuació li va donar un cop de puny a l'estómac. Kaliya va vomitar, va caure a terra sobre el seu vòmit i els policies se'n van riure. L'endemà es va queixar a la comissaria: un error en una dictadura. O un acte de rebel·lió.

Tres dies més tard Kaliya va passar per davant de la gran estació d'autobusos, on hi tornava a haver el policia. Kaliya se li va queixar, va dir l'home. Després també el va colpejar, explica Kaliya, amb la porra: a les mans i a la cara.

Aquesta vegada Kaliya s'hi va tornar. Aquest va ser el seu segon error. De seguida van venir més agents i entre tots el van apallissar. Al final un encara li va

tirar un càrrega de gas lacrimogen a la cara. "Quan em van deixar allà estirat, em sentia com un insecte que algú ha aixafat".

Amb penes i treballs es va aixecar, va dirigir-se fent tentines fins a una de les moltes benzineres il·legals, formades només per un barril i una bomba manual. En aquestes benzineres els traficants de Kasserine hi compren benzina barata procedent d'Algèria. Kaliya en va agafar una ampolla i va tornar a l'estació. "Ja no era jo mateix, no sabia què feia". Kaliya no volia ser cap heroi, no volia fer cap gest polític. Senzillament no podia suportar més la humiliació.

Durant un instant, segons diu Kaliya, va pensar que podia encendre l'ampolla i llançar-la als policies. "Però no tenia cap opció, eren molts i anaven armats". Per tant, va aixecar l'ampolla per damunt del cap, la va obrir i va deixar que li anés caient benzina pel cos. Després va treure l'encenedor.

Va sentir encara com el seu propi greix cremava: espetegant com si fossin gotes d'una graellada que cauen a les brases. Probablement va acostar-se amb dificultat cap a la policia. Aleshores tot es va tornar negre. La notícia del seu acte es va escampar de pressa per Kasserine.

“Tots ens pensàvem que Hosni Kaliya era mort”, diu Ali Rebah, ulleres i barba de tres dies, un dels joves intel·lectuals de Kasserine. Rebah va anar fins a casa de la seva família, ja hi havia altres persones. A la nit pels carrers de Kasserine van cremar pneumàtics.

Rebah és tècnic de so, ell també volia fer alguna cosa, però a la seva manera. “Els mitjans estatals tractaven tots els manifestants de criminals. Per tant, necessitàvem alguna cosa nostra: informacions independents. És que ningú s’assabentava del que passava”. A través d’un servei de *streaming* a la xarxa i per Facebook, Rebah va difondre el mateix dia les notícies de la immolació de Kaliya.

Els tres dies següents hi va haver una escalada de violència. Els manifestants llançaven pedres i còctels Molotov. Van aparèixer unitats especials del règim, disparaven directament al cap i al cor, van matar més de 20 manifestants i en van ferir diverses desenes. Va ser la primera massacre de la Primavera Àrab. I Ali Rebah va cuidar-se que el món se n’assabentés.

Hosni Kaliya no en sabia res, de tot allò: ell estava en coma en una clínica de Tunis especialitzada en víctimes de cremades. Tres dies abans de la immolació havia mort allà mateix Mohamed Bouazizi; sembla que aquells dies altres persones també van intentar cremar-se. El dictador Ben Ali encara havia visitat Bouazizi al llit de l’hospital. Havia intentat cedir, parlava de la fi de la violència, va prometre centenars de milers de llocs de treballs per als joves. Però ja era massa tard. Una setmana després que Kaliya es calés foc, el dictador va fugir del país.

Immediatament es va estendre la guspira: el 25 de gener del 2011 va començar a Egipte la revolta contra Hosni Mubàrak, tan sols dies després els iemenites es van rebel·lar contra el president Ali Abdul-là Saleh, a mitjan febrer els libis contra Muammar al-Gaddafi, al març els sirians contra Baixar al-Assad.



En aquell període Kaliya va ser operat diverses vegades, se li trasplantava pell d’una part del cos a una altra, li van reconstruir la laringe. Unes quantes vegades, els metges el van haver de reanimar. Kaliya creu que es recorda d’un malson:

es veia a ell mateix caminant al llarg d’un carrer. De cop totes les cases volaven cap a ell i l’aixafaven.

Fins al cap de vuit mesos no va tornar en si. Primer només sentia sorolls esmoreïts, estava embolicat amb benes →

LES ELECCIONS DE L'OCTUBRE DEL 2014 LES VA GUANYAR NIDAA TOUNES, UN PARTIT EN QUÈ S'AGRUPEN MOLTS SEGUIDORS DE BEN ALI

→ com una mòmia. Els metges també li havien tapat els ulls. No sabia on era. I havia oblidat qui era. Aleshores els metges li van treure les benes dels ulls.

Poc després es va poder votar per primera vegada a Tunísia en eleccions lliures i democràtiques. Va guanyar el partit islamista Ennahda. Un desastre, van pensar molts dels tunisians liberals. Almenys els islamistes no podien governar sols, només amb dos partits més. El primer ministre va ser un islamista, però el president l'activista pels drets humans Moncef Marzouki.

Va ser un empat, el país va acabar al caire de l'estat d'excepció. Els islamistes volien establir la xaria a la constitució i limitar els drets de les dones. No es van imposar, però els salafistes van combatre pels carrers amb la policia, i desenes de milers de persones es van manifestar contra els islamistes. Perquè l'atur va continuar pujant. I els manifestants retreien al partit Ennahda que donés suport als terroristes d'Ansar al-Xaria.

De tot allò Kaliya només se n'assabentava des de lluny. La seva mare, Zhi-na, que durant molts mesos només l'havia pogut veure a través d'una finestra, li explicava tot el que passava al món. També li parlava dels seus amics i coneguts. Onze havien mort en la revolució. Dia rere dia també venia una psicòloga. Li deia el seu nom, parlava amb ell sobre Kasserine, el policia, la benzina.

A poc a poc els records de Hosni Kaliya van anar tornant. I va entendre l'abast del tornado que ell i aquell venedor de fruita havien desencadenat.

Si més no, el president Marzouki es va preocupar que els ferits per la revolució estiguessin ben cuidats. La mare de Kaliya va poder instal·lar-se en un pis a la capital per poder tenir cura del seu fill.

L'estiu del 2013 Tunísia va viure una guerra civil. Dos polítics de l'oposició van ser assassinats, probablement a mans d'islamistes. Ennahda temia que l'exèrcit fes un cop d'Estat, com a Egipte. En aquell moment va entrar en escena un inhabitual quartet d'organitzacions per fer



de mediadors, liderat per la confederació de sindicats. Ennahda va estar d'acord en un Govern de transició i a convocar noves eleccions; per això el quartet va rebre més endavant el premi Nobel de la Pau.

Les noves eleccions, l'octubre del 2014, les va guanyar Nidaa Tounes, un partit en què s'agrupaven molts antics seguidors de Ben Ali. Béji Caïd Essebsi, de 89 anys, va convertir-se en president. Temps enrere havia sigut ministre de l'Interior de la dictadura. I Essebsi va col·locar el seu fill com a segon home del partit. Un nova dinastia política, segons diuen molts tunisians. Pot ser que el país hagi retornat allà on era abans que Hosni Kaliya es calés foc?

"Teníem esperança, però nosaltres els tunisians no estem acostumats a la llibertat", diu Kaliya. Els herois que han sobreviscut es poden tornar un llast si critiquen els hereus de la revolució. Amb el nou Govern, Kaliya va ser traslladat a un centre per a mares solteres. Fa mesos que espera operacions urgents. Les hau-

ria d'autoritzar un comitè, però el comitè no es mou. "Deixen que em podreixi en aquesta residència", es queixa Kaliya. Com un fantasma que ningú no vol veure ni sentir.

A Kasserine no s'hi pot traslladar, perquè en cas d'emergència només el podrien ajudar els metges de Tunis. De tant en tant visita els seus amics i la seva mare a la seva ciutat natal. Quan ara mira enrere, no troba cap motiu pel qual tot hagi valgut la pena.

"No hi va haver cap Primavera Àrab", diu Kaliya. A Líbia es van enfrontar diversos bàndols mentre l'"Estat Islàmic" conqueria un lloc rere l'altre. A Egipte mana l'ex-general Abdel Fattah al-Sisi com abans feia Mubàrak. El Iemen és bombardejat per l'Àrabia Saudita, i les milícies xiïtes i sunnites lluiten les unes contra les altres. I després hi ha Síria, amb els seus 250.000 morts. Se'ns en pot atribuir la culpa?

Evidentment, a Tunísia les coses estan més bé, encara es considera una



ATEMPTAT. El març passat els islamistes van assassinar 20 turistes al museu nacional de Tunis.

terrorisme”, diu Hizi Med Raouf, un economista prudent i sistemàtic. Uns quants mesos després de l’inici de la revolta va tornar de Tunis a la seva ciutat natal, Kasserine.

Hizi Med Raouf es pensava que tot canviaria, que després de la fi de la dictadura els nous emprenedors podrien intentar fer alguna cosa. Va llogar un petit despatx al carrer principal de Kasserine. A Los Angeles o Berlín, de la seva empresa en dirien una incubadora de *start-ups*: Hizi Med Raouf assessora empresaris novells, elabora estudis de viabilitat i fa contactes. Però una vegada i una altra topa amb les antigues camarilles dels temps de Ben Ali en bancs i institucions, troba homes que tenen poc interès que res canviï.

L’empresari ha analitzat les xifres: la meitat dels joves amb formació de Kasserine estan sense feina, diu. El sector més important aquí, a prop de la frontera amb Algèria, és el contraban, com sempre. “Jo sóc optimista; si no, no podria fer el que faig. Encara que no funcioni res, vull continuar pensant que tot millorarà”.

Unes quantes cases més enllà hi viu Ali Rebah, que va posar en marxa la seva ràdio per internet el dia que Hosni Kaliya es va cremar. Amb el temps s’ha convertit en una emissora de ràdio amb cara i ulls. Es diu KFM, té 70 treballadors, i en el seu radi d’emissió hi ha 400.000 persones. Però cap dels treballadors de KFM rep ni tan sols un dinar, ni el mateix Rebah, perquè la poca publicitat

**«ALLÀ ON LES PERSONES SÓN MARGINADES, EN SORGEIX TERRORISME»
DIU HIZI MED RAOUF,
UN ECONOMISTA PRUDENT I SISTEMÀTIC**

que tenen només cobreix les despeses operatives. La majoria de treballadors de Rebah estan a l’atur; igualment, no tenen res millor per fer.

“A Tunísia ara tothom pot dir el que pensa. A part d’això, no ha canviat gaire res”, diu Rebah. “Necessitem més temps. Molt més”. Per això KFM col·labora amb escoles, els nens fan ràdio i així aprenen com funcionen les eleccions, aprenen a acceptar les opinions dels altres i sobretot que les coses es poden canviar. Rebah aposta per la propera generació. Ja no creu que les coses canviïn tan de pressa, difícilment per a la seva generació, la que ha iniciat la Primera Àrab. No tots ho suporten.

Hosni Kaliya tenia un germà més petit. Saber tenia 35 anys, treballava de porter. Podia viure de la feina, fins i tot podia ajudar la seva mare. Però l’estiu passat va perdre la feina. A Kasserine molta gent perd la feina perquè les empreses fan fallida o traslladen la producció a la costa. Perquè els nous projectes no tiren endavant. Perquè la revolució, que Hosni Kaliya va col·laborar a desencadenar, sí que va portar la democràcia, però no ocupació.

Saber va lluitar pel seu lloc de feina, va demanar de tornar insistentment durant tres mesos. No hi veia altra sortida. Quan no hi va veure cap altra opció, es va comprar una ampolla de benzina, igual que el seu germà. I es va prendre foc, no gaire lluny de casa seva. La seva mare va sentir els crits, va sortir de casa i va trobar Saber cremant a terra. Va morir el 14 d’octubre.

“Maleixo aquesta revolució, vull que em tornin els meus fills”, diu la mare i plora en un retall de roba, moll i fosc per les llàgrimes. “En moriran més, n’hi haurà més que lluitaran i que es cremaran vius. No tenen cap futur”.

Hosni Kaliya està assegut al costat, callat. Ni tan sols a l’enterrament del seu germà va poder plorar bé. Les flames li van destrossar el llagrimall dret. •

Traducció d’Arnau Figueras

espurna d’esperança en la catàstrofe àrab. Si més no, els tunisians van a votar, en comptes de disparar-se els uns als altres. Però el país penja d’un fil. L’atur és elevat, sobretot entre els joves. Diversos milers de tunisians lluiten amb l’Estat Islàmic a Síria, l’Iraq i Líbia. O perpetren atacs al seu país.

El març passat els islamistes van assassinar 20 turistes al museu nacional de Tunis. Al juny un terrorista va matar a trets 38 turistes a la platja de Susa. Van reivindicar les accions grups terroristes propers a l’Estat Islàmic. Fa dos mesos un terrorista suïcida va fer volar un autobús de la guàrdia presidencial, hi van morir 13 soldats, al centre de la capital. I d’aquesta manera, tots els turistes, que portaven diners al país, ara són fora.

Kasserine, ciutat natal de Hosni Kaliya, i els congostos del Djebel Chambi es consideren ara un niu de gihadistes, una zona perillosa, d’aquí es diu que en surten molts terroristes. “Allà on les persones són marginades, en sorgeix